Tesettür Hikmeti, Örtünmenin Hikmeti Nedir?

Tesettür hikmeti hakkında yazılan bu makale, örtünmenin hikmetini anlamaya ve anlaşılmasına gayretle, "Giyim Kuşamın Hikmeti" başlığıyla İsmailağa Fıkıh Kurulu tarafından kaleme alındı. Darusselam olarak istifadenize sunuyoruz.

Giyim Kuşamın Hikmeti

Allah Teâlâ'ya hamt eder, Hz. Muhammed'e (Sallalahu Aleyhi ve Sellem), âl ve ashabına selam ederiz.

Allah Teâlâ hâkimdir. Her emrinde ve yasağında mutlaka hikmet vardır. Bizler bazen bunu bilebiliriz, bazen bilemeyiz. Fakat bilsek de bilmesek de mutlaka o emir ya da yasağın hikmeti vardır. Ayrıca bir emir veya yasağın birden çok hikmeti olabilir. Bu yüzden bir-iki hikmetini bilmemiz tüm hikmetlerini bilmemizi icap etmez.

Tesettür Hikmeti

Tesettür yani örtünme Allah Teâlâ'nın biz kullarına bir emridir. Aynı zamanda avret yerlerini açmak bir yasaktır. Kuşkusuz bunun da hikmetleri vardır. En doğrusunu mutlaka Allah Teâlâ bilir. Bununla birlikte aklın, naslardan hareket ederek tespit edebildiği bazı hikmetlerden bahsedebiliriz.

İslam'daki tesettür emrinin hikmetini üç esas başlık altında ele alabiliriz.

1. İnsan fıtratı, doğal hal yönüyle tesettür hikmeti

Fıtrat kelimesi, Arapça "f-t-r" kökünden türemiş olup sözlükte icat, başlangıç, Allah'ın dini, Peygamberin yolu; bir şeyi yarmak, yaratılış ve yaratmak gibi anlamlara gelmektedir.[1]

Fıtrat, belli bir yetenek ve yatkınlığa sahip olmayı ifade ettiği gibi ilk yaratılışta varlık türlerinin, temel yapısını ve karakterini, dış etkenlerden etkilenmemiş doğal durumunu belirtir. Fıtrat kelimesi haram ve çirkin işlerden uzak kalmak, ahlak ve din anlamında da kullanılmaktadır.[2]

Allah Teâlâ, diğer varlıkların çoğunda olduğu gibi insan vücudunda, doğuştan gelen fıtrî bir örtü vermek yerine, yaratılıştan gelen utanma ve hayâ duygusu var etmiştir. İnsana avret yerlerini örtecek bir örtü vermediğinden; yaratılışında onları herhangi bir örtü ile kapatması bilincini yerleştirmiş ve vücudunu örtme duygusunu ilham etmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: ***"Ağaçtan tattıklarında kendilerine avret yerleri göründü. Derhal üzerlerini cennet yapraklarıyla örtmeye başladılar."***[3]

Tesettür Hikmeti ve Gereğinin Farkedilmesi

Ayet-i Kerime'de Hazreti Âdem ile Hazreti Havva'nın yasaklanan ağaçtan tatmaları üzerine avret mahallerinin görünür hale geldiği zikredilmektedir.

Hazreti Âdem ve Havva'nın elbiseleri avret yerlerinin üzerinde bulunan bir nurdu.

Yaratılışlarında kendilerini utandıracak, çirkin görülen şeylerin farkında değillerdi. Ne kendilerinden ne de birbirlerinden bir şey görmüyorlardı. Şeytanın, onları vesvese ile kandırması insanlığa ilk kötülüğü olmuştur; onların yasak meyveden tatmaları da insanlığın ilk imtihanı olmuştur.

Bugün araştırma konusu yapılan geçmişteki ve halen mevcut ilkel kabilelerin çoğunun, genellikle medenî topluluklarda olduğu gibi giysileri olmadığı halde, ayıp yerlerini mutlaka örttükleri görülmektedir. Bu da örtünme güdüsünün insanın, insan olmak gibi bir gerçeğini ve ilk insan Hazreti Âdem'den günümüze dek insanların bir biçimde örtündüklerini doğrulamaktadır.

İslam'da tesettür kadın ve erkek için fıtratın bir gereğidir. Ayrıca kadınlar için erkeklerden ayrı olarak; bütün bedenlerini örtmeleri de fıtratın bir gereği olarak görülmüştür.

Tesettür kadınlar için fıtrîdir yani fıtratları bunu gerektirir. Çünkü yaratılış itibariyle zayıf ve naziktirler. Kendilerini ve çok sevdikleri yavrularını himaye edecek bir erkeğin yardımına muhtaç olduklarından erkeklerin nefretini kazanmamak için tesettüre fıtrî bir meyil gösterirler. Kadınlarda yabancı erkeklere karşı fıtraten bir korku vardır. Bundan dolayı da tesettüre ihtiyaçları vardır. Namahremlerin dikkatini çekmemek ve tecavüzlerinden korunmak için, örtüsü onlara bir siper ve bir sığınak olur.

Neslin devam etmesi için de tesettür gereklidir. Çünkü en uçarı erkek dahi karısını namuslu ister, kendisi gibi olmasını istemez. Hâlbuki tesettür, sadakati ve güveni temin eder. Açık saçıklık bu güveni yıkar ve güvensizlik meydana getirir.

2. Ahlâk ve toplum yönüyle hikmeti

Mahrem yerlerin örtülmesinin vücudun korunması ve süslenmesinden öncelikli olması; örtünmede, bedenin örtünmesinden ziyade ahlâkî bir yönün olduğunun ve bunun daha çok önemsendiğinin açık bir delilidir. İnsan tabiatının, hayvanınkinden tümüyle farklı olduğu açıktır. Bu sebeple Allah, insanlardan farklı olarak hayvanların doğuştan vücutlarını korunmuş ve örtülü bir şekilde yaratmış, bu nedenle de onlarda avretlerini örtmeleri için bir hayâ duygusu da vermemiştir.

Hazreti Âdem ve Hazreti Havva yasak meyveyi tatmadan önce bir bakıma çocuk gibi saf ve günahtan habersizlerdi; birbirlerinin cinsel özelliklerine ilgi duymuyorlardı.

Meyveyi tadınca avret yerlerini fark edecek duruma geldiler. Hazreti Âdem ve eşinin, mahrem yerleri açılınca, herhangi bir telkin altında kalmadan hemen örtmeye girişmeleri, insanda mevcut olan hayâ duygusunun fıtrî olduğunu;

çıplaklığın ve teşhirin ise insandaki ahlâk duygusuna aykırı olduğunu kanıtlar.

İnsan, vücudunun güzelliklerini teşhir etmek için giyinmez; bilakis örtmek için giyinir. Giyim insanları tahrik için değil aksine o duyguyu kontrol etmek içindir. Bu nedenle örtünme sadece vücudu hava şartlarına karşı koruyan ve süsleyen bir nesne değil, daha çok ahlaki bir işleve sahiptir. Örtü herhangi bir giysi ya da kadına baskı aracı olmaktan çıkarak İslami bir hüviyet kazanır, insanı takva sahibi kılar. Allah'ın insanlar için yarattığı nimetlerin en önemlisi olan elbise, hem vücudu koruyan, hem ahlâkı koruyan; hem de güzelleştirici bir unsur olmuştur.

3. Dinde samimi olma yönüyle yani takva yönüyle hikmeti

Takva kelimesi sözlükte korunmak, saygı duymak, itaat etmek, korkarak çekinmek, sakınmak, anlamına gelen Arapça "v-k-y" kökünden türetilmiştir.

Takva, din dilinde Allah korkusuyla günahtan kaçınmak, Allah'ın emir ve yasaklarına uymakta titizlik göstermek, nefsi günahlardan arındırmak, harama düşme korkusuyla şüpheli şeylerden kaçınmak anlamında kullanılır. "Fücur" örtüyü yırtmak, takva ise fücurun aksine koruyucu bir örtü ve elbisedir.

Kur'an-ı Kerimde üç türlü giysiden bahsedildiğini söyleyebiliriz.

1. Takva elbisesi.
2. Sadece örtünme ihtiyacını karşılayacak olan basit ve sade elbise.
3. Örtünmenin yanında ziynet maksadı da taşıyan kaliteli, temiz ve düzgün elbise.

1. Takva elbisesi[4]

Ruhu kötülüklerden koruyup örten, güzelliklerle bezeyip süsleyen bir elbisedir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: **"Ey Âdemoğulları! Size avret yerlerinizi örtecek giysi ve süslenecek elbise verdik. Takva** (Allah'a karşı gelmekten sakınma) **elbisesi var ya, işte o daha hayırlıdır. Bu** (giysiler), **Allah'ın rahmetinin alametlerindendir. Belki öğüt alırlar** (diye onları insanlara verdik)."[5]

İslam'da elbise sadece insanın avret yerlerini örten, vücudu dış tehlikelere karşı koruyan, süsleyen bir nesne değil; insanı takva sahibi kılan bir araçtır.

Elbise ile takva arasında şöyle bir ilişki vardır: Biri bedenin ayıplarını örter ve güzelleştirir. Diğeri kalbin ayıplarını kapatır ve güzelleştirir. Bunlar birbirlerinin tamamlayıcılarıdır. Çünkü takvâ duygusu, bedendeki açıklığın çirkinliğini idrak ettirecek şuurun oluşmasına ve hayâ duygusunun meydana gelmesine vesile olur.

2. Sadece örtünme ihtiyacını karşılayacak olan basit ve sade elbise

"Ey Âdemoğulları! Avret yerlerini kendilerine açmak için, elbiselerini soyarak ana babanızı cennetten çıkardığı gibi, şeytan sizi de saptırmasın.

Çünkü o ve kabilesi, onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz biz, şeytanları, iman etmeyenlerin dostları kılmışızdır.”[6]

3. Örtünmenin yanında ziynet maksadı da taşıyan kaliteli, temiz ve düzgün elbise

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: **“Ey Âdemoğulları! Her mescit huzurunda ziynetinizi tutunun ve yiyin, için de israf etmeyin, çünkü o müsrifleri sevmez”**[7]

Bu ayet-i kerimedeki ziynetten maksadın giysi olduğu müfessirler tarafından kabul görmüştür. Buna göre sırf örtünme amaçlı elbise yanında ziynet amacı ve değeri taşıyan elbise de Allah’ın lütfu ve nimeti olarak anılmıştır.

Dolayısıyla kasıtlı olarak pejmürde kılık kıyafet giymeyi bir erdem görerek, bunu züht ve takvanın bir gereği saymak açık bir yanılgıdır. Güzel ve temiz elbise giymek en çok Müslümana gereken bir şeydir. Fakat ayet-i kerimenin devamının da işaret ettiği gibi israftan sakınılmalıdır. Bazılarının giysiye verdiği yıllık meblağ, diğerlerinin yıllık harcamasıyla eşit miktarda hatta daha fazlasını giysiye verenler de vardır. Buna dikkat edilmelidir. Fakihler üç ayrı takım elbiseyi ihtiyaç kapsamında görürlerken dördüncüyü ihtiyaç dışı görmüşlerdir. Hatta kişinin zekât almasına mani mal addetmişlerdir. Bir de güzel giyinmekten maksat hoş ve cazibeli gözükmek, ilgi çekecek derecede güzel giyinmek değildir. Aksine ilgi çekmeyecek şekilde giyinilmelidir. Avret yerlerini örtmesi, uzuvları belli etmemesi gibi İslami ölçülerinin yanı sıra kişiye kibir, kendini beğenme gibi duyguları da vermemelidir. Hatta insanı mütevazı kılacak, abartılı olmayan giysi olmalıdır.

Şık Giyinmek

Günümüzde Müslüman şık giyinmeli diyerek bir kavram kargaşasına yol açmaktadırlar. Zira Müslümanın şık giyinmesiyle kast edilen toplumun kabul edip takdir ettiği, hoş karşıladığı giysiyi kast etmektedirler. Hâlbuki Müslümanın ziynet elbisesini takınmasından maksat; temiz, bütçesine göre kaliteli ve Allah Teâlâ’nın rızasına uygun kibir ve insana kendini beğenme duygusu vermeyen giysidir. Bu yüzden bu konuda söylenen ve okunan ayet veya hadislerle kast edilenler arasında farklı duyguların girmemesi gerekir.

Allah Teâlâ, giysimizde en takva olanı nasip ve asan eylesin âmin!

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA FIKIH KURULU

Dipnotlar

[1] Ebu’l-Fadl Cemaluddîn Muhammed İbn Manzûr, Lisânü’l-Arab

[2] Hayati Hökelekli, “Fıtrat”, DİA, TDV, İstanbul 1996, XIII, ss. 47-48, s. 47.

[3] A’raf/22

[4] Ayette geçen takva elbisesiyle ilgili olarak şunlar söylenmiştir: İkrime'ye göre: Muttakilerin kıyamet günü giyecekleri şeydir. Suddî, Katâde ve İbn Cüreyc'e göre: İmandır. Avfi'ye göre: Salih ameldir. Ziyad b. Amr'a göre: Yüzdeki güzel vakar ve ağır başlılıktır. Urve b. Zübeyr'e göre: Allah korkusudur. İbn Zeyd b. Eslem'e göre: Allah'tan korkup ayıp yerleri örtmektir.

[5] A'râf/26

[6] A'râf/27

[7] A'râf/31